

UZZINA – ANALĪZE

par pašreizējo situāciju Latvijā izvietotajās ZRKG
daļās un ar tām saistītajos politiskajos grupējumos

Pēc mūsu rīcībā esošās informācijas 1993.gada sākumā Latvijas teritorijā atradās 681 karaspēka daļa ar aptuveni 27 000 Krievijas armijas militārpersonu, no tām 11 tk. virsnieku, kā arī ievērojams daudzums militārās tehnikas, ieroču un munīcijas.

1992.gada pēdējos mēnešos un 1993.gada sākumā iegūtā operatīvā informācija par stāvokli Krievijas armijas karaspēka daļās, kas izvietotas LR teritorijā, liecina par šādām tendencēm:

- 1) atsevišķas izformētās Krievijas armijas daļas tiek pārdislocētas uz citām LR teritorijā esošajām karaspēka daļām. Novērojama karaspēka koncentrācija Dobelē un Ādažos. Igaunijā Krievijas karaspēka koncentrācija vērojama Pērnavā. Karaspēka koncentrāciju var vērtēt kā pasākumus kaujasspēju saglabāšanai;
- 2) tiek veikti pasākumi, lai pēc iespējas ilgāk saglabātu Krievijai stratēģiski svarīgus objektus;
- 3) paredzams, ka Krievijas armijas daļas no Latvijas tiks izvestas tikai pēc tam, kad būs pabeigta pilnīga karaspēka izvešana no Lietuvas un Igaunijas (tas saistīts ar to, ka Latvijā atrodas ZRKG štābs).

Jāatzīmē, ka Krievijas Federācijas valdības izvirzītā jaunā militārā doktrīna paredz jauna karaspēka veida – mobilā karaspēka izveidošanu. Ir pamats uzskatīt, ka Krievijas Aizsardzības ministrija plāno šī karaspēka dislokācijai izmantot arī Baltijas reģionu. Par to liecina starpvalstu sarunās vērojamā tendence, ka Krievijas puse cenšas panākt, lai tās jurisdikcijā paliktu tādi militārie objekti, kas var tikt izmantoti mobilā karaspēka vajadzībām. Latvijā par šādiem objektiem var uzskatīt Skrundas radiolokatoru, militāros objektus Saldū, aerodromu Krustpilī, Liepājas kara ostu. Par šādu objektu var uzskatīt arī mācību centru, kas atrodas Daugavgrīvā. Pašlaik tajā turpinās aktīvs ārvalstu militāro speciālistu sagatavošanas darbs. Paredzams, ka Krievijas puse centīsies panākt vairāk vai mazāk izdevīga līguma noslēgšanu ar Latvijas Republiku, kas paredzētu minētā mācību centra atstāšanu Krievijas jurisdikcijā uz ilgu laiku. Mūsu rīcībā ir informācija, ka mācību centra pārstāvji ir gatavi uzsākt sarunas un konsultācijas ar LR Aizsardzības ministriju, paredzot piekāpšanos atsevišķos jautājumos, kā arī piedāvāt sadarbības iespējas.

Baltijas flotes komandieris admirālis V.Jegorovs paziņojis, ka sastādīti Rīgas garnizona izvešanas grafiki. Rīgas garnizons pilnīgi jāizved līdz 1993.gada septembrim. Paredzams, ka Baltijas flote bāzēsies divos rajonos – Kaļiņingradas un Ļeņingradas kara apgabalos. Krasta objekti, iespējams, tiks dislocēti citos Krievijas rajonos. Galvenokārt tas attiecas uz sakaru sistēmām.

Apšaubāms ir ZRKG pavēlniecības apgalvojums par Dobelē dislocētās karaspēka daļas likvidāciju 3 - 4 mēnešu laikā, jo tur, tāpat kā Ādažos, ir vērojama kara tehnikas un personālsastāva koncentrācija.

1992.gada septembrī tika izdota pavēle par Dobelē dislocētās 54.tanku mācību divīzijas izformēšanu, izveidojot tās vietā Krievijas armijas atsevišķo 25.brigādi. Jaunizveidotajā brigādē bija paredzēts iekļaut tehniku un personālsastāvu no citām

izformētajām daļām. 1992.gada septembrī no Ventspils tanku pulka uz Dobeli pa dzelzceļu tika nogādāti 18 tanki un to apkalpojošais personāls. Dobelē ieradās arī virsnieki no Igaunijā dislocētā zenīartilērijas pulka. 1992.gada septembrī – decembrī divīzijas skaitliskais sastāvs bija ap 1200 karavīru un virsnieku.

ZRKG kara flotes izlūkdienests pilnīgi pārdislocēts uz Liepāju, bet radioizlūkošanas daļas – uz Dalbi un Baložiem (Rīgas rajons).

Operatīvā un cita informācija liecina, ka galvenās problēmas, kas patlaban nodarbina ZRKG komandējošo sastāvu, ir saistītas ar neskaidrību par savu tālāko likteni sakarā ar Krievijas bruņoto spēku skaitlisku samazināšanu, nenokārtotajiem sadzīves apstākļiem gan vietās, uz kurieni tiek pārdislocētas karaspēka daļas no Latvijas, gan arī attiecībā uz Latvijā pagaidām palikušajiem militārpersonu ģimenes locekļiem. Jāatzīmē, ka daļa virsnieku iesaistījušies dažādu komercstruktūru darbībā un nereti veic nelikumīgus darījumus ar kara tehniku un citu militāro īpašumu.

Sakarā ar pieaugošo ekonomiska rakstura likumpārkāpumu skaitu Krievijas armijas ZRKG dislocētājās vienībās KF Aizsardzības ministrija pieņēmusi lēmumu nosūtīt uz Baltijas valstīm īpašu komisiju 30 cilvēku sastāvā. Paredzams, ka komisija veiks karaspēka daļu inspekciju no 9. līdz 30.martam, kā pamatu izmantojot KF AP deputātu grupas “Armijas reforma” delegācijas sniegtos materiālus.

Frakcijas “armijas reforma” delegācija, ko vadīja deputātu grupas koordinators, savienības “Ščit” priekšsēdētājs Vitālijs Uražcevs, uzturējās Baltijas valstīs no š.g.17.līdz 20.februārim.

Jāatzīmē, ka, pēc mūsu rīcībā esošās operatīvās informācijas, frakcijas “Armijas reforma” pārstāvju vizītes laikā ZRKG pavēlniecība devusi neoficiālu rīkojumu nepieļaut delegācijas iekļūšanu karaspēka daļu teritorijās.

Deputātu grupa izdarījusi secinājumu, ka “ar Ziemeļrietumu armijas grupas problēmām nenodarbojas ne prezidents, ne parlaments, ne KF Aizsardzības ministrija”. Pārsteidzoša esot neierobežotā korupcija, kukuļņemšana, nekontrolējamais īpašuma izpārdošanas process. Tāpat KF AM, pēc V.Uražceva domām, neveicot nekādus pasākumus, lai uzlabotu militārpersonu situāciju Baltijā. Ja Rietumu karaspēka grupā par korupciju un nelikumīgu armijas īpašuma izpārdošanu ir ierosinātas vairākas krimināllietas, tad, kā apgalvo V.Uražcevs, Ziemeļrietumu grupā pēdējo divu gadu laikā nav ierosināta neviena krimināllieta.

Armijas noskaņojumu deputātu grupas pārstāvji raksturoja sekojoši: Baltijā dienotie Krievijas armijas virsnieki esot neapmierināti ar itin visām Krievijas varas struktūrām, personīgi ar B.Jeļcinu, R.Hasbulatovu, P.Gračovu. Baltijā šādam noskaņojumam esot konkrēts pamats: sociālā nenodrošinātība, armijas pavēlniecības netālredzība, armijas nenoteiktais tiesiskais statuss. No virsnieku izteikumiem izrietot, ka pēdējā laikā vērsas plašumā atbrīvošana no dienesta politisku motīvu dēļ, kas izsauc neapmierinātību armijas daļās. Arī tas, ka no 20.marta Latvijā stājas spēkā vīzu režīms, varot radīt “lieko cilvēku” sindromu un vēlēšanos atrisināt problēmas pašu spēkiem.

V.Uražcevs norādījis uz to, ka īpašas briesmas radījis P.Gračova paziņojums Kaļiņingradā, kur viņš izteicies, ka ZRKG apvainojusi savu virspavēlnieku un par to “samaksās” ar daļu izformēšanu dislokācijas vietās.

Deputātu grupas koordinators izdarījis secinājumu: “Pašreiz Krievijas virsniekiem Baltijā visbīstamākā ir KF Aizsardzības ministrija. Ja agrāk uz sūdzībām

tika saņemtas formālas atbildes, tad pašreiz pat tādu nav. Patīkami, piemēram, ka Latvijas valdība izprot situāciju un apgādā armiju ar produktiem”.

V.Uražceva viedoklim par Latvijas valdības darbību nepiekrīt vairāki parlamentārās grupas pārstāvji. KF AP cilvēktiesību aizsardzības komitejas sekretārs N.Jakimenko, visu J.Dineviča un S.Zotova vadīto delegāciju sarunu dalībnieks, puda viedokli, ka pie pašreizējās situācijas Krievijas armijā ir vainojama Latvijas puse, jo tā vēl joprojām nav sākusi izskatīt sadarbības projektus, kurus Krievijas puse jau bija iesniegusi pagājušā gada jūlijā. Krievijas puse piedāvājot abpusēju nolīgumu par robežām, pensijām, cirstautiešu iedzīvotājiem.

Sakarā ar kārtējo Krievijas karaspēka samazināšanas etapu, par ko paziņojis KF aizsardzības ministrs P.Gračovs, arī ZRKG pavēlniecība ir spiesta samazināt Baltijas republikās dienāšo virsnieku skaitu. Šajā procesā tiek izmantots tas apstāklis, ka pēdējā laikā sakarā ar ievērojama skaita karaspēka daļu izformēšanu daudzi virsnieki atrodas “ārpus štata”, viņiem ir apdzīvājama platība Baltijā, un viņi nevēlas doties uz jauno dienesta vietu.

Līdz ar to, pavēlniecība ir spiesta meklēt jebkuras šķietami likumīgas formas, lai varētu atvaļināt virsniekus un praporščikus. Viena no šādām formām ir virsnieku atvaļināšana sakarā ar viņu profesionālo nepiemērotību dienestam, kā arī pamatojoties uz medicīniskās komisijas slēdzieniem.

Pēc mūsu rīcībā esošās informācijas, ZRKG pavēlnieks devis rīkojumu š.g. janvārī - martā veikt karaspēka grupas visa personālsastāva (pirmkārt, vecākā komandējošā sastāva) padziļinātu medicīnisko apskati. Vienlaikus tiek atzīmēts, ka šādā veidā ZRKG pavēlniecība var atbrīvoties no “nevēlamiem” virsniekiem.

Lai samazinātu virsnieku neapmierinātību ar karaspēka izvešanu un skaitliskā sastāva samazināšanu, KF valdība sākot ar šo finanšu gadu ir paaugstinājusi 1,5 reizes ZRKG virsnieku un karavīru atalgojumu. Tā, piemēram, ZRKG štābā dienāša augstākā virsnieka alga ir apmēram 17 000 LVR mēnesī. Dažādu kategoriju karavīri pašlaik saņem 3500 – 4000 LVR. Turklāt, sākot ar aprīli, paredzēts ievest tā saucamās norēķinu grāmatiņas. Uz šīm grāmatiņām tiks pārskaitīta alga Krievijas rubļos par ieņemamo amatu un militāro pakāpi. Tās kalpos kā krājgrāmatiņas un tiks izsniegtas tikai atgriežoties Krievijā.

[..]

LR IeM Valsts ekonomiskās suverenitātes
aizsardzības departaments

1992.gada 12.martā